

УДК 159.9.075:159.944(364.08)

П'янківська Людмила Володимирівна, кандидат психологічних наук, науковий співробітник науково-організаційного відділу Державного науково-дослідного інституту МВС України, м. Київ, Україна.

e-mail: fontan.vv@gmail.com

orcid.org/0000-0001-9086-271X

Пампура Ігор Іванович, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, м. Київ, Україна.

e-mail: pampuraii@ukr.net

orcid.org/0000-0002-7202-1391

ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПРИ ЗМІНІ ПОКАЗНИКІВ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

Анотація

Стаття присвячена висвітленню питань взаємозв'язку специфічних умов професійної діяльності та індивідуально-характерологічних особливостей працівників поліції. Отримані результати емпіричного дослідження дали змогу продемонструвати характер взаємозв'язку особистісного профілю поліцейського з працездатністю.

Доведено, що специфічні особливості службової діяльності працівника поліції спричиняють певні особистісні зміни, які зумовлюють складності у становленні його як професіонала та негативно впливають на формування функціональної системи його організму, характерологічні властивості та поведінкові реакції, а також зумовлюють появу деструкцій, спричиняють зниження працездатності, ефективності та якості виконуваних завдань.

Основна увага статті приділена аналізу, порівнянню, систематизації та узагальненню даних, отриманих за результатами психодіагностичного вивчення

характерологічних особливостей та функціональних станів поліцейських.

Практична значущість проведеного емпіричного дослідження обумовлена необхідністю всебічного забезпечення усіх складових здоров'я працівників поліції; врахуванням взаємозв'язку особистісних характеристик поліцейських з ефективністю виконання ними професійних завдань; визначенням значимих показників задля своєчасного виявлення та успішного профілакування стресових впливів, конфліктів та інших чинників ризику, що постійно супроводжують їх професійну діяльність.

Ключові слова: *особистість, індивідуально-характерологічні особливості особистості, провідні тенденції особистості, стрес, функціональні стани, працездатність.*

PIANKIVSKA LIUDMYLA, PhD in Psychology, Research Fellow, State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine

PAMPURA IHOR, Senior Research Fellow, State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine

RESEARCH ON POLICEMAN'S PERSONALITY CHARACTERISTICS SPECIFIC TO WORKING CAPACITY SHIFTS

Summary

The article is devoted to the issues of a relationship between the specific professional environment and individual personality characteristics of police officers. The findings of the empirical study enabled to demonstrate the relationship type between an individual profile of an officer and a working capacity.

It was proved that specific characteristics of policeman's official activities provoke specific personality changes, predetermining difficulties when becoming an expert and negatively affect the formation of a functional system of his body, personality characteristics and behavioral response, and lead to a reduction in a working capacity, effectiveness and quality of the tasks accomplished.

Primarily, the article is focused on the analysis, comparison, systematization

and integration of data, obtained as a result of psychodiagnostic testing of personality characteristics and functionality of police officers.

Applicability of the empirical study is predetermined by a demand for the comprehensive maintenance of all officer's health characteristics; by taking into account the relationship between officer's personality characteristics and the effectiveness of accomplishing professional tasks; by identifying significant indicators in order to timely detect and successfully prevent stresses, conflicts and other risk factors, which constantly go along with their professional activities.

Keywords: *personality, individual personality characteristics, predominant personality tendencies, stress functionality, working capacity.*

Постановка проблеми і актуальність дослідження. Професійна діяльність працівників поліції постійно відбувається у складних, а періодично в особливих та екстремальних умовах. Екстремальність умов, тривале ведення військових дій на Сході держави, пандемія, інтенсивний інформаційний вплив, все це – чинники, які негативно позначаються на якості виконання поліцейськими службових обов'язків.

Традиційно прийнято відносити службову діяльність поліцейських до складних видів професійної діяльності. Вона супроводжується значними психофізіологічними і фізичними навантаженнями на працівників, багатьма чинниками ризику для їх життя і здоров'я, характеризується стресогенністю, необхідністю протидіяти кримінальному оточенню, застосовувати заходи фізичного впливу, зброю, спеціальні засоби тощо.

Дослідження вітчизняних та зарубіжних авторів демонструють, що специфічні особливості службової діяльності працівників поліції призводять до певних особистісних змін, які зумовлюють складності у становленні його як професіонала та негативно впливають на формування функціональної системи організму, ціннісні орієнтації та погляди, а також спричиняють зниження працездатності, ефективності і якості виконуваних завдань. Крім того, складні

умови роботи поліцейських нерідко призводять до появи синдрому «емоційного вигорання», професійної деформації, посттравматичного стресового розладу і схильності до девіантної поведінки.

Усе це актуалізує нагальну потребу у пошуку шляхів збереження усіх складових здоров'я працівників поліції з урахуванням екстремальних умов їх професійної діяльності.

Тому важливим напрямом підвищення ефективності функціонування поліцейських підрозділів є психологічне супроводження професійної діяльності. Одним із головних завдань цієї роботи повинно бути всебічне забезпечення психологічного здоров'я поліцейських, формування у них навичок профілактики стресових впливів, успішної міжособистісної взаємодії, управління конфліктами та протидії іншим чинникам ризику, що супроводжують їх професійну діяльність. Підвалини відповідної роботи повинні базуватися на результатах наукових досліджень та обґрунтованих наукових висновках.

Тож, дослідження характерологічних особливостей особистості працівника поліції має беззаперечно важливе практичне значення та обумовлює необхідність проведення подальшого вивчення зазначеного питання, а отримані результати допоможуть покращити результативність психологічного супроводження діяльності персоналу поліцейських підрозділів й підвищити ефективність усебічного збереження здоров'я працівників.

Аналіз досліджень і публікацій, засвідчує, що вивченню індивідуально-характерологічних особливостей особистості приділяли увагу вчені: Д. Кейрсі, Р. Кеттелл, К. Леонгард, О. Леонтьєв, А. Личко, В. Русалов, Л. Собчик, Б. Теплов, Г. Шмишек, Л. Ямпольский. Особистість поліцейського досліджували вітчизняні науковці Д. Александров, О. Бандурка, Т. Малкова, В. Медведєв, О. Шаповалов та ін. Розробили професіограму працівника поліції В. І. Барко, В. В. Барко, Л. Кириєнко, В. Остапович та ін. Незважаючи на значну кількість наукових праць присвячених вивченню індивідуально-характерологічним особливостям особистості, немає робіт, у яких була б

досліджена проблематика впливу змін показників працездатності на типологічні особливості поліцейського.

Учені Є. Клімов, Г. Ложкін, М. Пряжніков у своїх роботах акцентують увагу на тому, що зміна умов професійної діяльності, її предметної та операціональної сутності сприяють постійним особистісним змінам особистості [4, 7; 10]. Сучасні вітчизняні науковці В. Клименко, О. Кокун, М. Корольчук, М. Макаренко, С. Миронець вказують, що існує певний визначений ступінь сталості особистісних рис протягом життя, але він не є повністю абсолютним й може змінюватися залежно від умов життя і специфіки професійної діяльності. Вони також зазначають, що міра сталості й мінливості різних особистісних рис неоднакова і кожному типу особистості притаманним є певний тип індивідуального розвитку [3; 5; 6; 8].

Ґрунтовні дослідження проведені В. І. Барко, В. В. Барко, Л. Кириєнко, В. Остаповичем серед працівників поліції, дали змогу встановити, що їм притаманний стенічний тип реагування, а провідними рисами профілю особистості є екстраверсія, лабільність, спонтанність [1; 9]. За результатами власних досліджень М. Гербер, М. Келльман, К. Елліотт, Т. Хартманн, С. Бренд констатують, що стресовість у діяльності поліцейських впливає на появу у них напруженості і сприяє погіршенню стану здоров'я [14]. Зарубіжні дослідники вказують, що у поліцейських з низьким самоконтролем, недостатніми моральною підтримкою у підрозділі і матеріальним забезпеченням спостерігається більший прояв симптоматики психічних розладів [13; 15]. Однак, характерологічні особливості поліцейського при тривалому й інтенсивному впливі стресових чинників вивчені недостатньо.

Отже, мета нашої статті зорієнтована на дослідження характерологічних особливостей особистості поліцейського при зміні показників працездатності у ході виконання ним службової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Емпіричним дослідженням було охоплено 91 ($n=91$) працівника поліції чоловічої статі віком від 20 до 36 років із

середнім стажем служби –7,7 роки.

З метою реалізації зазначеної мети роботи нами було використано комплекс наукових теоретичних методів: аналізу, порівняння, систематизації та узагальнення. У якості психодіагностичного інструментарію дослідження застосовано методики: визначення індивідуально-типологічних властивостей (ІТО) Л. Собчик та «Диференційована оцінка працездатності» (ДОРС) в адаптації С. Величковської, О. Леонової. Опрацювання отриманих емпіричних даних здійснювалася шляхом застосування описової статистики, r -коефіцієнт кореляції Пірсона. Статистичну обробку отриманих даних проведено із застосуванням стандартизованого пакету програм *IBM SPSS Statistics 23.0*.

Результати індивідуально-типологічного опитувальника (ІТО) Л. Собчик дав змогу дослідити характерологічні особливості працівників поліції (табл. 1). Індивідуально-характерологічна типологія опитувальника базується на теорії провідних тенденцій Л. Собчик [12]. Особистість з цієї позиції розглядається як унікальна єдність біологічного і соціального, що виступає як багатомірне, структуроване, динамічне ціле, як цілісна й багатокомпонентна система, що складається з різнорівневих властивостей і підкоряється системним принципам підпорядкованості. Саме теорія провідних тенденцій сприяє глибшому розумінню особистості поліцейського, а провідні тенденції, що лежать в основі непередбачуваної їх поведінки у складних стресових ситуаціях допоможуть нам намітити шляхи профілактики негативних проявів.

У процесі емпіричного дослідження підлягали аналізу базові характерологічні особливості поліцейського: екстраверсія, спонтанність, агресивність, ригідність, інтроверсія, сензитивність, тривожність та лабільність (емотивність). Водночас, слід зазначити, що отримані результати дослідження підтверджують відсутність установки працівників поліції на соціально бажані відповіді та прагнення підкреслити власні проблеми, що підтверджено шкалами брехні (3,44) та агравації (0,66).

Таблиця 1

**Середні показники типологічних особливостей особистості
поліцейського (n=91)**

Факторні шкали	$M \pm m$
Шкала брехні (соціальна бажаність)	$0,34 \pm 0,23$
Агравация	$0,66 \pm 0,12$
Екстраверсія	$6,92 \pm 0,21$
Інтраверсія	$2,42 \pm 0,17$
Спонтанність	$5,54 \pm 0,16$
Агресивність	$4,53 \pm 0,18$
Ригідність	$5,26 \pm 0,19$
Сенситивність	$4,58 \pm 0,19$
Тривожність	$3,01 \pm 0,16$
Лабільність	$6,08 \pm 0,15$

Примітки: M – середнє арифметичне, m – стандартна похибка середнього

Результати проведеного дослідження дають підставу констатувати, що найвищі показники отримані за шкалами екстраверсії (6,92), лабільності (5,08), спонтанності (5,54), ригідності (5,26), агресивності (4,53). Високі показники (6–7 балів) вказують про можливу наявність акцентуїтованих рис. Загалом, можна стверджувати, про вираженість у досліджуваних осіб стеничного типу особистості. Працівники поліції характеризується мотивованістю на успіх, прагненням до самореалізації, лідерським потенціалом, прагненням до самостійності, схильністю до конкуренції. Досліджуваним властиві стресостійкість, витривалість, рішучість до дій, висока працездатність і швидке переключення уваги.

Поєднання шкал екстравертованості і лабільності вказують на виражені риси комунікабельності, демонстративності і соціальної активності у поліцейських, а також потребу у спілкуванні. Водночас, можуть спостерігатися нетривалість та поверховість у міжособистісній взаємодії.

Отримані нами результати дослідження показників шкал індивідуально-типологічного опитувальника збігаються із дослідженнями В. І. Барка,

В. В. Барка, Л. Кирієнко, Л. П'янківської [1; 11]. Узагальнюючи наведені дані, можемо стверджувати, що досліджуваним працівникам поліції притаманний стенічний тип особистості, а основними найбільш вираженими рисами виступають екстраверсія, лабільність, спонтанність, ригідність.

У межах нашого дослідження можемо спостерігати зниження працездатності як відображення внутрішнього потенціалу особистості у процесі виконання професійної діяльності. Вивчення палітри функціональних станів працівників поліції проводилося за допомогою методики «Діагностика станів зниженої працездатності (ДОРС)» [2]. Нами оцінювався ступінь вираженості індексів стресу, втоми, монотонії та перенасичення.

Отримані результати дослідження функціональних станів зниження працездатності показали, що у поліцейських показники індексів втоми (15,69), монотонії (15,86), перенасичення (16,49) мають граничні показники низького рівня (табл. 2). Констатовано помірну вираженість індексу стресу у працівників поліції (17,14), що підкреслює екстремальність службової діяльності досліджуваних.

Таблиця 2

Середні показники стійких функціональних станів у поліцейських (n=91)

Індекс	$M \pm m$
Індекс втоми	$15,69 \pm 0,54$
Індекс монотонії	$15,86 \pm 0,49$
Індекс перенасичення	$16,49 \pm 0,59$
Індекс стресу	$17,14 \pm 0,37$

Примітки: M – середнє арифметичне, m – стандартна похибка середнього

Наступним етапом дослідження було встановлення характеру зв'язку між індивідуально-характерологічними особливостями та показниками функціональних станів зниженої працездатності поліцейських за методом r -коефіцієнта кореляції Пірсона (табл. 3). Зафіксовано негативні статистично значущі кореляційні зв'язки між:

– екстраверсією та перенасиченням ($-0,494$ при $p < 0,0001$), стресом ($-0,480$), втомуою ($-0,479$) і монотонією ($-0,384$). Можна стверджувати, що активність, оптимістичність, комунікабельність працівників поліції знижуються при підвищенні стресових впливів і вираженості симптомів зниження працездатності;

– спонтанністю і перенасиченням ($-0,269$ при $p < 0,010$), втомуою ($-0,253$ при $p < 0,016$). Це вказує на те, що у працівників поліції при проявах підвищенні навантаження і вираженості негативних функціональних станів спостерігається зниження рішучості, лідерського потенціалу, прагнення до самоствердження та активної самореалізації.

Таблиця 3

Кореляційні зв'язки між характерологічними особливостями та показниками працездатності у поліцейських ($n=91$)

Факторні шкали/Індекси	Монотонія	Втома	Перенасичення	Стрес
Аггравація	,477**	,639**	,575**	,544**
Екстраверсія	-,384**	-,479**	-,494**	-,480**
Спонтанність	-,123	-,253*	-,269**	-,211*
Агресивність	,186	,272**	,296**	,307**
Ригидність	-,076	-,086	-,190	-,017
Інтроверсія	,287**	,364**	,238*	,330**
Сензитивність.	-,036	-,032	-,032	-,102
Тривожність	,078	,281**	,191	,225*
Лабільність	-,026	,129	,079	,158

* $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$

Також встановлено статистично значущу кореляцію між:

– інтроверсією і втомуою ($0,364$ при $p < 0,0001$), стресом ($0,330$ при $p < 0,001$), монотонією ($0,287$ при $p < 0,006$) та перенасиченням ($0,238$ при $p < 0,023$), що засвідчує про збільшення стриманості у поведінці, замкнутості,

зануреності у внутрішній світ, проявів інертності у прийнятті рішень, пасивності особистісної позиції, уникнення конфліктності;

– агресивністю та стресом (0,307 при $p < 0,003$), перенасиченням (0,296 при $p < 0,004$) і втомою (0,272 при $p < 0,009$). Тобто, при зниженні працездатності спостерігаються зниження мотивації досягнень, пошукової активності, підвищення імпульсивності у поведінці, різкості у відстоюванні власної позиції.

Отже, особливості прояву характерологічних особливостей працівників поліції залежать від стійкості їх функціональних станів. Можна стверджувати, що при збільшенні службових навантажень спостерігається їх зміна, що спричинює зниження працездатності і впливає динаміку особистісних рис.

Для аналізу характерологічних особливостей поліцейських при зміні показників працездатності здійснено диференціацію досліджуваних осіб на групи з різним ступенем прояву функціональних станів: перша група ($n = 28$) – з низькою ступінню (НС), друга ($n = 52$) – із помірною (ПС), третя ($n = 11$) – із вираженою (ВС).

Досліджуючи динаміку зниження функціональних станів працездатності за методикою «Діагностика станів зниженої працездатності (ДОРС)» виявлено зростання показників за усіма індексами у групах з ПС та ВС (рис. 1). У групі ПС спостерігається рівномірне зростання за усіма індексами відносно групи з НС. У групі з ВС найбільше зростання спостерігається серед таких індексів станів зниженої працездатності, як перенасичення (26,90) та втома (23,80).

Отже, отримані результати дають можливість констатувати, що для групи з ВС характерними є прояви уникання або неприйняття простих, недостатньо значимих службових завдань, що може проявлятися прагненням відмовитися від їх виконання або внести зміни у сам процес. Водночас, тривалий та інтенсивний вплив екстремальності професійної діяльності призводить до зниження працездатності працівника поліції й прагнення до швидкого завершення роботи, що впливає на якість виконання завдань.

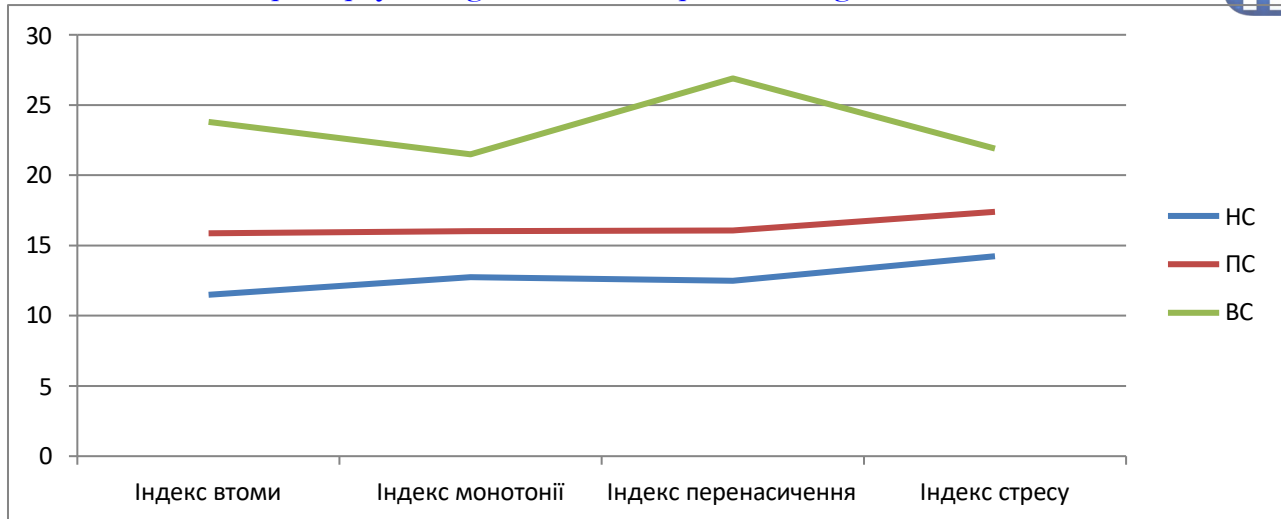

Рис. 1. Динаміка фізіологічних показників працездатності у поліцейських

Досліджуючи динаміку характерологічних особливостей особистості поліцейського за індивідуально-типологічним опитувальником (ІТО) Л. Собчик виявлено, що загалом профіль особистості при зниженні працездатності істотно зміщується у групах з ВС та ПС (рис. 2).

Констатовано, що шкала екстраверсії при службових навантаженнях у групах з ПС та ВС найбільше зазнає змін. У групі з ВС (4,90) вона є істотно меншою, порівнюючи з групою з НС (7,68). Тобто при зниженні працездатності вона зміщується у бік інтроверсії. Зазначимо, що шкала екстраверсії у працівників поліції є значимою у їх профілі особистості, а її зниження демонструє прояви настороженості і недовіру у міжособистісних стосунках, зануреність у власний внутрішній світ переживань, появу песимістичності, недостатню комунікабельність та активність у діяльності.

У профілі особистості поліцейського виявлено зростання за шкалою агресивності у групах з ПС (4,49) та ВС (5,80). Це свідчить про поступовий перехід її у акцентуовану рису та прояви жорсткості, зниження самоконтролю над емоціями, імпульсивності та схильності до руйнівної поведінки.

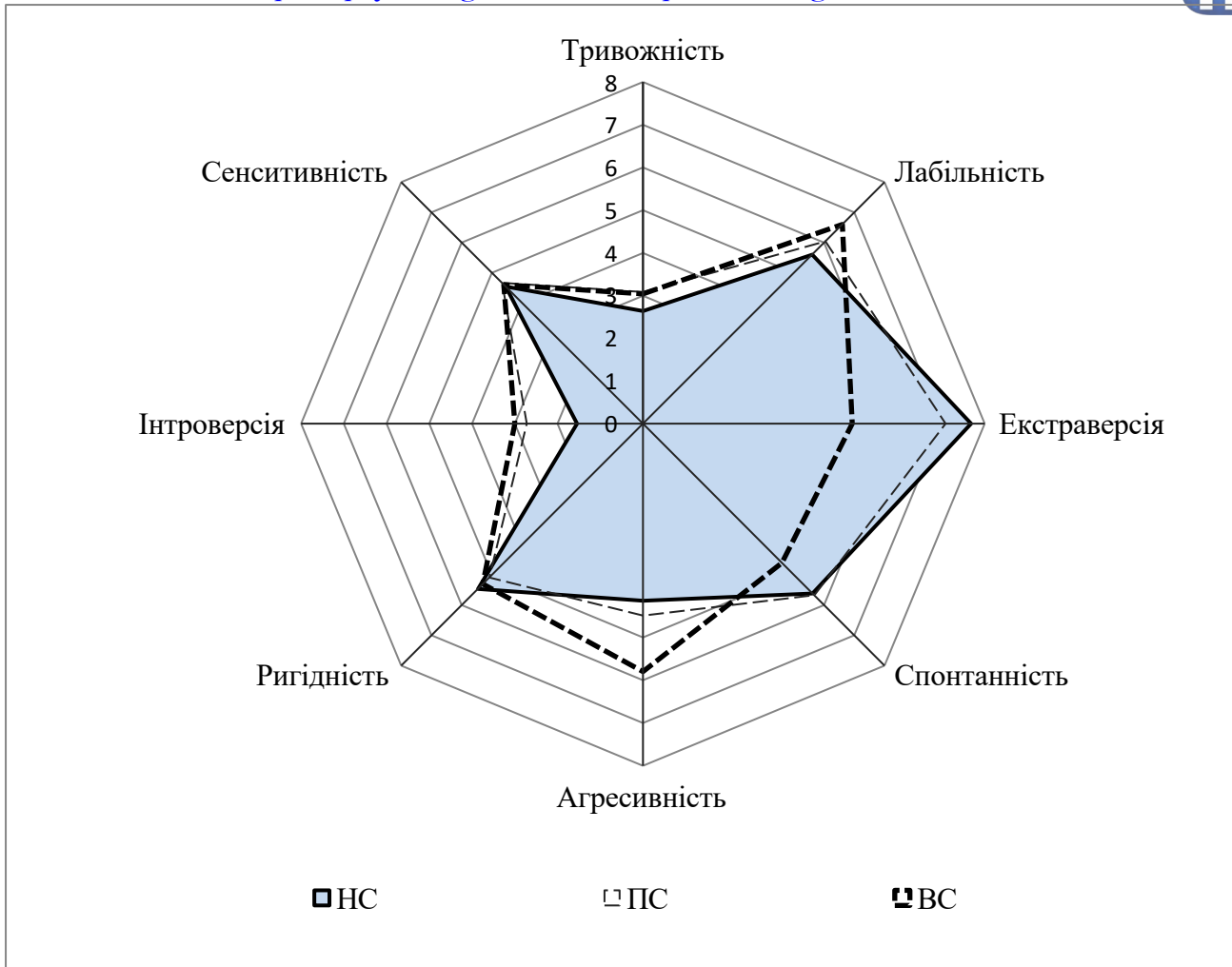

Рис. 2. Динаміка профілю особистості при зниженні працездатності

Констатовано зміни за шкалою лабільності у групах з ПС (6,04) та ВС (6,60), у порівнянні з НС (5,60). Ці результати вказують на акцентуваність цієї риси у осіб двох груп з проявами зниження працездатності. У досліджуваних працівників поліції простежуються мінливість настрою, поглядів, мотивації від думки значимого соціального оточення, нестійкість психоемоційного стану, демонстративність у поведінці.

Водночас ми бачимо незначне зростання за шкалою тривожності у групах з ПС (3,08) та ВС (3,40), порівняно з групою НС (2,64). Це вказує на те, що хоч тривожність знаходиться у межах нормативних значень, але при збільшенні тривалості службових навантажень проявлятиметься зниження працездатності і підвищення за цією шкалою.

Отже, можна стверджувати, що чим більше виражене зниження працездатності у досліджуваних, тим більше змінюється профіль особистості. Значна динаміка спостерігається за шкалами екстраверсії, агресивності, лабільності та тривожності. Шкали агресивності та лабільності набувають помірної акцентуованості рис.

Головні висновки. Отже, проведений теоретичний аналіз вітчизняних і зарубіжних досліджень засвідчив, що екстремальність умов професійної діяльності сприяє постійним особистісним змінам особистості. Можемо стверджувати, що працівникам поліції загалом притаманний стенічний тип особистості. Найбільш вираженими рисами поліцейських є екстраверсія, лабільність, спонтанність, ригідність.

Крім того, отримані результати емпіричного дослідження дали змогу установити, що поліцейським притаманні граничні показники низького рівня вираженості функціональних станів за індексами втоми, монотонії, перенасичення. Визначено помірну сформованість індексу стресу у досліджуваних осіб, що на пряму залежить від екстремальності професійної діяльності.

Проведений кореляційний аналіз дав змогу констатувати, що динаміка прояву індивідуально-характерологічних особливостей поліцейських взаємопов'язана зі стійкістю їх функціональних станів. При тривалих і інтенсивних службових навантаженнях помічається їх зміна, що знижує працездатність і сприяє трансформації рис особистості.

Встановлено, що для працівників з вираженим рівнем зниженої працездатності властивим є небажання виконувати незначимі для них професійні завдання, а тривале перебування поліцейського у стресовому стані спричиняє не тільки зниження його працездатності, але позначається і на ефективності подальшого виконання ним службових завдань.

Визначено, що чим більш виражене зниження працездатності у працівників поліції, тим більших змін зазнає їх особистісний профіль.

Особливість таких змін може полягати у зміщенні профілю у бік інтровертованості та вираженій динаміці за шкалами екстраверсії, агресивності, лабільності та тривожності. Встановлено, що шкали агресивності та лабільності набувають помірної акцентуованості рис.

Можна стверджувати, що потребують уваги та обов'язкової психопрофілактичної роботи особи зі зниженою працездатністю, показниками стресу, перенасичення, втоми та індивідуально-характерологічними особливостями, що зазнали змін.

Перспектива подальших досліджень. Вбачаємо, що продумана організація психологічного супроводження службової діяльності працівника поліції, яка включає навчання ефективним прийомам і технікам саморегуляції психоемоційних станів, тайм-менеджменту, налагодженню міжособистісних стосунків, сприятиме покращенню їх працездатності, якісному виконанню професійних завдань, а також дозволить вирішити ряд особистісних і службових питань та зберегти психологічне здоров'я працівника.

Список використаних джерел

1. Барко В. І., Барко В. В., Кирієнко Л. А. Професійний психологічний добір на службу до поліції з використанням адаптованого індивідуально-типологічного опитувальника. *Право і безпека*. 2017. № 3 (66). С. 125–133.
2. Водопьянова Н. Е. Психодіагностика стресса : Санкт-Петербург : Питер, 2009. 336 с.
3. Клименко В. В. Психофізіологічні механізми праксису людини : монографія. Київ : Видавничий дім «Слово», 2013. 640 с.
4. Климов Е. А. Психология профессионала. Москва : Издательство «Институт практической психологии», Воронеж : НПО «МОДЭК», 1996. 400 с.
5. Кокун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності : монографія. Київ : Міленіум, 2004. 265 с.

6. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Теорія і практика професійного відбору. Київ : Ніка-Центр, 2006. 536 с.

7. Ложкин Г. В., Рождественский А. Ю. Феномен телесности в Я-структуре старшеклассников и содержании их жизненных проектов. *Психологический журнал*. 2004. № 2. С. 27–34.

8. Миронець, С. М. Структура професійно важливих якостей рятувальників МНС України : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2003. Т. V, ч.2. С. 151–156.

9. Остапович В., Барко В., Мойсеева О. Психологічні аспекти професійної діяльності поліцейського наряду реагування поліції охорони. *Психологічний часопис*. 2020. 6(2), С. 173–182. <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.2.16>.

10. Пряжников Н. С. Пряжникова Е. Ю. Психология труда и человеческого достоинства. Москва : Академия, 2005. 480 с.

11. П'янківська Л. В. Психологічна профілактика синдрому «емоційного вигорання» у курсантів вищих навчальних закладів МВС України: дис. ... канд. психол. наук: спец.19.00.09. Київ, 2019. 281 с.

12. Собчик Л. Н. Психология индивидуальности. Теория и практика психодиагностики. Санкт-Петербург : Речь, 2005. 624 с.

13. Garbarino S., Magnavita N., Elovainio M., Heponiemi T., Ciprani F., Cuomo G., et al. Police job strain during routine activities and a major event. *Occup. Med.* 2011.

61. P. 395–399.

14. Gerber M., Kellmann M., Elliott C., Hartmann T., Brand S., Holsboer-Trachsler E., et al. Perceived fitness protects against stress-based mental health impairments among police officers who report good sleep. *J. Occup. Health*. 2014. 55. P. 376–384. <https://doi.org/10.1539/joh.13-0030-OA>.

15. Hoven H., Wahrendorf M., Siegrist J. Occupational position, work stress and depressive symptoms: a pathway analysis of longitudinal share data. *J. Epidemiol. Community Health*. 2015. 69. P. 447–452. <https://doi.org/10.1136/jech-2014-205206>.

References transliterated

1. Barko V. I., Barko V. V., Ky`riyenko L. A. Profesijny`j psy`xologichny`j dobir na sluzhbu do policiyi z vy`kory`stannyam adaptovanogo indy`vidual`no-ty`pologichnogo opy`tuval`ny`ka. Pravo i bezpeka. 2017. # 3 (66). S. 125–133.
2. Vodop`janova N. E. Psihodiagnostika stressa : Sankt-Peterburg : Piter, 2009. 336 s.
3. Kly`menko V. V. Psy`xofiziologichni mexanizmy` praksy`slyudy`ny` : monografiya. Ky`yiv : Vy`davny`chy`j dim «Slovo», 2013. 640 s.
4. Klimov E. A. Psihologija professionala. Moskva : Izdatel'stvo «Institut prakticheskoy psihologii», Voronezh : NPO «MODJEK», 1996. 400 s.
5. Kokun O. M. Opty`mizaciya adaptacijny`x mozhly`vostej lyudy`ny` : psy`xofiziologichny`j aspekt zabezpechennya diyal`nosti : monografiya. Ky`yiv : Milenium, 2004. 265 s.
6. Korol`chuk M. S., Krajnyuk V. M. Teoriya i prakty`ka profesijnogo vidboru. Ky`yiv : Nika-Centr, 2006. 536 s.
7. Lozhkin G. V., Rozhdestvenskij A. Ju. Fenomen telesnosti v Ja-strukture starsheklassnikov i sodержanii ih zhiznennyh proektov. Psihologicheskij zhurnal. 2004. # 2. S. 27–34.
8. My`ronecz`, S. M. Struktura profesijno vazhly`vy`x yakostej ryatuval`ny`kiv MNS Ukrayiny` : zb. nauk. prac` In-tu psy`xologiyi im. G. S. Kostyuka NAPN Ukrayiny`. Ky`yiv, 2003. T. V, ch.2. S. 151–156.
9. Ostapovy`ch V., Barko V., Mojseyeva O. Psy`xologichni aspekty` profesijnoyi diyal`nosti policejs`kogo naryadu reaguvannya policiyi oxorony`. Psy`xologichny`j chasopy`s. 2020. 6(2), S. 173–182. <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.2.16>.
10. Prjazhnikov N. S. Prjazhnikova E. Ju. Psihologija truda i chelovecheskogo dostoinstva. Moskva : Akademija, 2005. 480 s.
11. P'yankivs`ka L. V. Psy`xologichna profilakty`ka sy`ndromu «emocijnogo vy`gorannya» u kursantiv vy`shhy`x navchal`ny`x zakladiv MVS Ukrayiny` : dy`s. ...

kand. psy`xol. nauk: specz.19.00.09. Ky`yiv, 2019. 281 s.

12. Sobchik L. N. Psihologija individual'nosti. Teorija i praktika psihodiagnostiki. Sankt-Peterburg : Rech', 2005. 624 s.

13. Garbarino S., Magnavita N., Elovainio M., Heponiemi T., Ciprani F., Cuomo G., et al. Police job strain during routine activities and a major event. *Occup. Med.* 2011.

61. P. 395–399.

14. Gerber M., Kellmann M., Elliott C., Hartmann T., Brand S., Holsboer-Trachsler E., et al. Perceived fitness protects against stress-based mental health impairments among police officers who report good sleep. *J. Occup. Health.* 2014. 55. P. 376–384. <https://doi.org/10.1539/joh.13-0030-OA>.

15. Hoven H., Wahrendorf M., Siegrist J. Occupational position, work stress and depressive symptoms: a pathway analysis of longitudinal share data. *J. Epidemiol. Community Health.* 2015. 69. P. 447–452. <https://doi.org/10.1136/jech-2014-205206>.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Авторське право (с) 2021 Piankivska Liudmyla П'янківська Людмила

Володимирівна, Ратрига Ihor Пампура Ігор Іванович

Отримано: 20.03.2021

Відрецензовано: 07.04.2021

Опубліковано: 02.06.2021

DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2021.5.1.15>